

1. Answer the following (not more than two sentences) 20
- (a) Define 'Hazardous waste' vide New Hazardous Waste Rules, 1989.
  - (b) Define 'Occupier' under the Air Act.
  - (c) What is 'Eco-mark' ?
  - (d) What is 'Global Warming'?
  - (e) Name the four kinds of forest, the forest act deals with.
  - (f) The 42nd Amendment to the Constitution of India is called as 'Two Fold Provision'. Explain.
  - (g) Define 'Air Pollutant' as defined under the Air Act.
  - (h) Name two activities prohibited under the Coastal Regulations.
  - (i) Describe the provision of appeal under the Water Act.
  - (j) What is the Polluter Pays Principle ?
2. Write short note on the following (any four) 20
- (a) Oleum Gas Leak Case
  - (b) Disaster Management
  - (c) Coastal Regulations
  - (d) Sustainable Development
  - (e) Hazardous Waste Rules
  - (f) Stockholm Conference
3. Solve the following : (any two) 12
- (a) During Navratri Festival 'Satya Ram' group was playing loud music on the public road and arranged 'Dandiya' dance until 3.00 a.m. Objection were taken by nearby residents, but the organisers refused to stop the programme.
    - (i) What action can be taken against the organizers ?
    - (ii) When does noise result into actionable nuisance?
  - (b) Rajesh accused of killing an elephant was under going a trial in the court. With reference to the Wild-life Protection Act, answer the following :
    - (i) Can any person hunt any wild animal ? Explain.
    - (ii) When is killing and wounding of any wild animal not an offence? Can such person claim the body of the wild animal ?

(TURN OVER)

- (c) A glucose factory was installed in a residential locality under the licence granted by the appropriate authority, which seemed to be a strange thing. Smoke and ash from the boiler of the factor caused a great deal of atmospheric pollution resulting in deleterious effects on the residents of the locality in general. It was also contented that the factory was being run around the clock and hence causing booming sound of the boiler.
- (i) As per the Noise Pollution Rules, what does 'Day and Night' connote ?
  - (ii) Name the various Areas/Zones as categorised by Noise Pollution Rules. What is Silence Zone ?

4. Answer the following : (any four)

48

- (a) Discuss the constitutional provisions with respect to environment protection.
- (b) Explain the Penal Provision under the Water Act.
- (c) Discuss in details the salient features of Environment Protection Act.
- (d) Public Interest litigation has assumed great significance in the field of environment pollution. In the light of decided cause. Explain the above mentioned statement.
- (e) Enumerate the functions of the Central Borad under the Air Act.
- (f) Explain the Provisions for regulating Hunting of Wild Animals under the Wild life Protection Act.

(TURN OVER)

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

गुण - १००

१. खालील प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे द्या.

- (अ) नवीन घातक कचरा नियम १९८९ प्रमाणे घातक कचऱ्याची व्याख्या सांगा.
- (ब) वायु कायद्यानुसार भोगवटादार म्हणजे कोण ?
- (क) इको-मार्क म्हणजे काय ?
- (ड) वैश्विक तापमान वृद्धी म्हणजे काय ?
- (इ) वन कायदा ज्या संबंधात आहे असे वनांचे (जंगलाचे) चार प्रकार सांगा.
- (फ) भारतीय राज्य घटनेची ४२ वी घटना दुरुस्ती दुहेरी तरतूद आहे स्पष्ट करा.
- (ग) वायू (प्रदुषण व नियंत्रण) कायद्यानुसार "वायु प्रदुषण" म्हणजे काय ?
- (त) सागरी किनारा नियमांतर्गत कोणत्याही दोन प्रतिबंधित कृती सांगा.
- (थ) जल कायद्यांतर्गत अपील करण्याच्या तरतुदी विशद करा.
- (ज) पोल्युटर पेज प्रिन्सिपल म्हणजे काय ?

२. टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

- (अ) ओलीयम वायू गळती प्रकरण
- (ब) आपत्कालीन परिस्थितीचे व्यवस्थापन
- (क) तटीय नियमावली
- (ड) शाश्वत विकास
- (इ) हानिकारक कचऱ्यासंबंधी नियम
- (फ) स्टॉकहोम परिषद

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- (अ) नवरात्री उत्सवांमध्ये "सत्यराम" नावाच्या ग्रुप ने सार्वजनिक रस्त्यावर दांडियाचे आयोजन करून पहिले ३.०० वाजेपर्यंत मोठमोठ्याने संगीत वाजवित होते. आजूबाजूच्या रहिवाशांनी हरकत घेतली पण आयोजकांनी कार्यक्रम थांबविण्यास नकार दिला.
  - (त) आयोजकांवर काय कारवाई करण्यात येईल ?
  - (थ) कारवाईयोग्य उपद्रवासाठी ध्वनी कधी बदलतो ?
- (ब) राजेश वर हत्ती मारण्याच्या गुन्ह्यामुळे न्यायालयात खटला सुरू आहे. वन्यजीव संरक्षण कायद्यान्वये पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.
  - (त) कोणीही व्यक्ती वन्यप्राणी मारू शकतो का ? स्पष्ट करा.
  - (थ) वन्यप्राण्यांना मारणे व जखमी करणे हे कृत्य केव्हा गुन्हा ठरत नाही ? अशी हत्या करणारी मृत प्राण्यांच्या शरीरावर हक्क सांगू शकते का ?

(क) समुचीत प्राधिकरणाकडून परवाना घेऊन भर वस्तीत एक ग्लुकोजचा कारखाना सुरू करण्यात आला, जे एक नवल होते. कारखान्याच्या बॉयलर मधून निघणाऱ्या धूर व राख यामुळे आजुबाजूच्या लोकवस्तीवर विपरीत परिणाम झाले व पर्यावरणाची पातळी खालावली असे म्हणणे मांडण्यात आले की कारखाना दिवस-रात्र चालू असे ज्यामुळे बॉयलरचा कर्णकश आवाज येत असे.

(त) ध्वनी-प्रदूषण कायद्यांतर्गत रात्र व दिवस कसा मोजतात.

(थ) ध्वनी-प्रदूषण कायद्यांतर्गत विविध क्षेत्र/झोन प्रवर्गाचे वर्गीकरण सांगा. शांतता क्षेत्र म्हणजे काय?

४. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

४८

(अ) पर्यावरण संरक्षणासंबंधी असणाऱ्या घटनात्मक तरतूदी कोणत्या ? चर्चा करा.

(ब) जल प्रदूषण अंतर्गत शास्त्रीच्या तरतूदीची विस्तारपूर्वक चर्चा करा.

(क) पर्यावरण संरक्षण नियमाची ठळक वैशिष्ट्यांची तपशीलवार चर्चा करा.

(ड) पर्यावरण प्रदूषणाच्या क्षेत्रात जनहितार्थ याचिकाना महत्वाचे स्थान प्राप्त झाले आहे. वरील उल्लेखलेल्या वाक्यासंदर्भात महत्वाच्या न्यायनिवाड्यासह स्पष्ट करा.

(इ) वायु प्रदूषण कायद्याखाली केंद्रिय मंडळाची कार्ये सांगा.

(फ) वन्यजीव संरक्षण कायद्यांतर्गत वन्यजीवाची शिकार करण्याविषयी तरतूदी स्पष्ट करा.